

Paraklesiyon'daki freskler

Bu rehber yazıldığı zaman, Bizans Enstitüsü tarafından kariye camiindeki yan kliseyi süsleyen freskler üzerindeki çalışmaların şeması için bir hülâsa takdim etmekten daha fazla bir şey yapılamazdı. Çalışmalar, bu resimleri örten tabakaların ve badanaların kaldırılması ile başladı; bu örtüler eserleri o derecede karatmıştır ki onları hemen hemen meçhul sanat eserleri haline getirecekti. Fresklerin temizlenmesine 1952 senesinde kilisenin şark nihayetindeki yarım daire şeklindeki çıkıntıdan başlandı. halen bu çıkıntının yazılması hemen hemen tamamlanmış gibidir.

Bu çıkıntının yarım kubbesinde Anastasis in şayanı hayret bir tasviri vardır ki bu fresk bazan da (Limbo içine düşüş) diye de anılır. Kompozisyonun ortasında İsa'nın baştan aşağı beyazlar giymiş ve etrafı açık mavi renkli mandrol ile gölgelendirilmiş yıldızlarla süslü çerçevede içinde gayet kuvvetli bir tasviri bulunmaktadır. Burada İsa Adem ve havva'ya ruhlarını iade ederken görülmektedir. Adem'in arkasında John Baptist ayakta durmaktadır. Sola doğru nihayete kadar uzanan ve aralarında sadece Davud ve Süleyman'ın teşhisi kabil olabilecek krallar yer almıştır. Kralların solunda grup halinde âdil kimselerin tasvirleri bulunmaktadır. Bu levhanın karşısında ve Havva'nın sağında yeşil renkli elbiseleri lâbis ve elinde çobanın kıvrık uclu asası olduğu halde Habil, altı tane diğer âdil kimse ile beraber gösterilmiştir. İsa'nın ayakları dibinde ~~çehennem~~ cehennem parçalanmış kapıları ve esir edilmiş bulunan ölümler tanrısının elleri kelepçelenmiş olarak/bulunmaktadır.

^{kadar} bir figürü sahne, İsa gelinceye Hades'in âdilleri esir ettiği aşağı dünyayı gösteren kayalık tenha ve çorak bir arazi zeminine resmolunmuştur. Bu sahne garp sanatkarlarının İsa'nın hayat bahsetme sahnesini aktüel olarak resmettikleri diğer sahnelerden farklı olarak, şarklı ortodoks sanatkarlarının bu yeniden ihya sahnesini veya paskalya hikâyesini tasvir ettikleri an'anevi usulde temsil olunmuştur.

Kemerin üzerinde ve bu sahnenin tam önünde bir madalyon içinde Archangel Michael tasvir olunmuştur. Aynı kemerin iki tarafında İsa'nın iki yeniden hayat verme mucizesi sahnesi görülmektedir. Soldaki gayet harap bir durumda olan tasvir Dul Nain in oğlunun yükseltilmesi, sağda gayet iyi bir durumda bulunan ise Jairus'un kızının yükselişi görülmektedir.

Her ne kadar bu resimler fresk olarak isimlendirilmekte ise de bunlar hakikî fresklerin icra usûlü olan yaş sıva üzerine tersim yoluyla yapılmamışlar, fakat, kuru duvar üzerine, kazein denilen bir maddenin vasıtasıyla işlenmişlerdir. Sanat bakımından olduğu kadar teknik bakımdan da en yüksek evsafı haiz bulunan bu freskler, hemen hemen hiçbir bakiyyesi kalmamış bulunan eski İstanbul duvar tasvirleri hakkındaki bilgilerimizin boşluğunu şayanı takdir derecede doldurmaktadır. Bu fresklerin aynı kilisedeki büyük mozayıkları imal eden atelyede imal olduklarına dair bir çok alâmetler mevcuttur. Diğer bir ifadeyle bunların 14.cü asır başlarında Chora manastırının büyük patronu olan Theodore Metbchides'in emri altında yapıldıkları söylenebilir.

Paraklesiyon'daki freskler

Bu rehber yazıldığı zaman, Bizans Enstitüsü tarafından kariye camiindeki yan kliseyi süsleyen freskler üzerindeki çalışmaların şeması için bir hülâsa takdim etmekten daha fazla bir şey yapılmazdı. Çalışmalar, bu resimleri örten tabakaların ve badanaların kaldırılması ile başladı; bu örtüler eserleri o derecede karatmıştır ki onları hemen hemen meçhul sanat eserleri haline getirecekti. Fresklerin temizlenmesinin 1952 senesinde kilisenin şark nihayetindeki yarım daire şeklindeki çıkıntından başlandı. halen bu çıkıntının yazılması hemen hemen tamamlanmış gibidir.

Bu çıkıntının yarım kubbesinde Anastasis in şayanı hayret bir tasviri vardır ki bu fresk bazen da (Lumbo içine düşüş) diye de anılır. Kompozisyonun ortasında İsa'nın baştan aşağı beyazlar giymiş ve eferafı açık mavi renkli mandrol ile gölgelendirilmiş yıldızlarla süslü çerçeve içinde gayet kuvvetli bir tasviri bulunmaktadır. Burada İsa Adem ve havva'ya ruhlarını iade ederken görülmektedir. Adem'in arkasında John Baptist ayakta durmaktadır. Sola doğru nihayete kadar uzanan ve aralarında sadece Davud ve Süleyman'ın teşhisi kabil olabilecek krallar yer almıştır. Kralların solunda grup hâlinde âdil kimselerin tasvirleri bulunmaktadır. Bu levhanın karşısında ve Havva'nın sağında yeşil renkli elbiseleri lâbis ve elinde çobanın kıvrık uçuşu olduğu halde Habil, altı tane diğer âdil kimse ile beraber gösterilmiştir. İsa'nın ayakları dibinde âenna cehennem parçalanmış kapıları ve esir edilmiş bulunan ölümler tanrısının elleri kelepçelenmiş olarak/bulunmaktadır.

bir figürü sahne, İsa gelinceye Hades'in âdilleri esir ettiği aşağı dünyayı göstere kayalık tenha ve çorak bir arazi zeminine resmolunmuştur. Bu sahne garp sanatkarlarının İsa'nın hayat bahsetme sahnesini aktüel olarak resmettikleri diğer sahnelerden farklı olarak, şarklı ortodoks sanatkarlarının bu yeniden ihya sahnesini veya paskalya hikâyesini tasvir ettikleri an'anevi usulde temsil olunmuştur.

Kemerin üzerinde ve bu sahnenin tam önünde bir madalyon içinde Archangel Michael tasvir olunmuştur. Aynı kemerin iki tarafında İsa'nın iki yeniden hayat verme mucizesi sahnesi görülmektedir. Soldaki gayet harap bir durumda olan tasvir Dul Nain in oğlunun yükseltilmesi, sağda gayet iyi bir durumda bulunan ise Jairus'un kızının yükselişi görülmektedir.

Hernekadar bu resimler fresk olarak isimlendirilmekte ise de buklar hakikî fresklerin icra usûlü olan yaş siva üzerine tersim yoluyla yapılmamışlar fakat kuru duvar üzerine, kazein denilen bir maddenin vasıtasıyla işlenmişlerdir. Sanat bakımından olduğu kadar teknik bakımdan da en yüksek evsafı haiz bulunan bu freskler, hemen hemen hiçbir bakiyyesi kalmamış bulunan eski İstanbul duvar tasvirleri hakkındaki bilgilerimizin boşluğunu şayanı takdir derecede doldurmaktadır. Bu fresklerin aynı kilisedeki büyük mozayıkları imal eden atelyede imal olunduklarına dair bir çok alâmetler mevcuttur. Diğer bir ifadeyle bunların 14.ü asır başlarında Chora manastırının büyük patronu olan Theodore Metchides'in emri altında yapıldıkları söylenebilir.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0600602